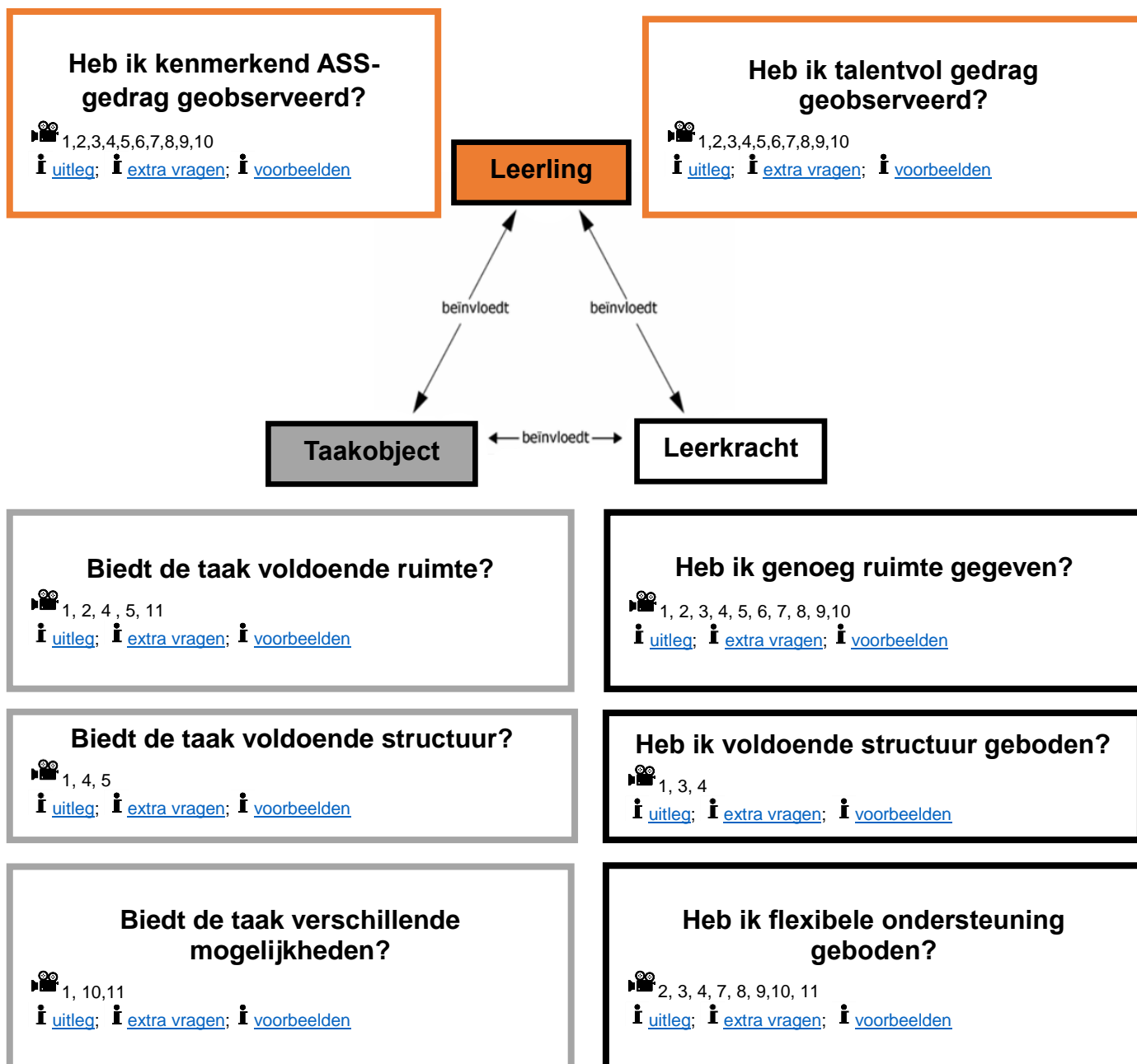

Basisvragen

Uitleg

Heb ik kenmerkend ASS-gedrag geobserveerd?

- Beperkingen in de sociale communicatie en interactie: Sociaal-emotionele wederkerigheid; (non-verbale) communicatie, sociale interactie of relaties.
- Repetitief gedrag, specifieke interesses, overprikkeling: Stereotype of herhalende bewegingen, gebruik van object of spraak; moeite met verandering van routines, rituelen, patronen of gedrag; vasthoudende obsessieve interesses; sensorische overprikkeling / onderprikkeling.

Heb ik talentvol gedrag geobserveerd?

- enthousiasme;
- nieuwsgierigheid;
- exploreren en onderzoeken;
- diepte van verwerking, doorzettingsvermogen, redeneren;
- ontlokt ondersteuning
- betrokkenheid

Let op: talentvol gedrag bij leerlingen met ASS uit zich soms in hele kleine positieve veranderingen in gezichtsuitdrukking of lichaamsactiviteit, maar ook wel groot in stereotype gedrag bij (positieve) opwinding. Contact maken en een (tijdelijk) verhoogde betrokkenheid tonen is voor een leerling met ASS ook talentvol gedrag.

Biedt de taak voldoende ruimte?

Om talentvol gedrag te ontlokken moet de taak passen bij de leerbehoefte van de leerling en de leerling moet zelf in een bepaalde mate sturing kunnen uitoefenen: eigen aanpak kiezen, eigen volgorde en soms ook eigen inhoud kiezen. De taak moet de leerling nieuwsgierig maken, onderzoek uitlokken en passen bij de leermotivatie van de leerling. Deze motivatie kan er bij leerlingen met autisme anders uitzien: de leerling wordt bijvoorbeeld na de instructie niet automatisch geactiveerd.

Heb ik genoeg ruimte gegeven?

Om talentvol gedrag te observeren en te ontlokken is het belangrijk om ruimte aan het leerproces van de leerling te geven: ruimte om na te denken; ruimte om te kiezen met wie je mag werken en hoe je het werk aanpakt; ruimte om signaalgedrag te vertonen; ruimte om betekenisvol te werken. Een belangrijke aanpak is het stellen van leerlinggerichte vragen: dit zijn vragen waarbij de leerkracht nieuwsgierig is naar het denkproces van de leerling en vragen die het denkproces verder uitbreiden.

Biedt de taak voldoende structuur?

Sommige taken zijn ongestructureerd, bevatten te veel details of zijn moeilijk te overzien. Om talentvol gedrag te ontlokken zal de taak af gestemd moeten worden op de leerling: wil de leerling samen of alleen werken, moeten stappen opgedeeld worden, werken afbeeldingen verwarrend en is andere visuele of auditieve ondersteuning nodig?

Heb ik voldoende structuur geboden?

Werken met een structuur is goed, mits deze structuur ook bij de leerling past. Belangrijk is dat de leerkracht eenduidig en voorspelbaar in de interactie is, veranderingen binnen de gangbare structuur doorvoert en beheersbaar houdt. Binnen de structuur moet altijd ruimte voor het unieke leerproces van de leerling zijn.

Biedt de taak verschillende mogelijkheden?

Een talentontlokkende taak heeft niet één uitkomst, maar biedt verschillende mogelijkheden. De taak kan gebruikt worden om flexibel te ondersteunen. Dat betekent dat de taak (of het materiaal) op meerdere manieren kan worden ingezet of verwerkt. Door de andere waarneming van leerlingen met autisme kunnen materialen andere affordanties hebben: de leerling zie andere (on)mogelijkheden in het materiaal, bijvoorbeeld: een woordspin werkt niet, maar associatiwoorden wel. Voor elke leerling is dat anders. Daarom moet de taak op verschillende manieren en verschillende niveaus ingezet kunnen worden.

Heb ik flexibele ondersteuning geboden?

Hierbij gaat het om de leerling op te trekken in een positieve opwaartse spiraal. De leerkracht ondersteunt de leerling daar waar de leerling het nog niet alleen kan. Dat betekent dat de leerkracht de hulpvraag moet constateren, een hulpstrategie in gaat zetten en voortdurend checkt of de leerling de taak kan uitvoeren zonder hulp. In het geval van "vast zitten" in het gedrag, is het belangrijk om mee te veren met de leerling: ruimte geven aan het gedrag en manieren zoeken waarmee de leerling tot positief gedrag is te bewegen om zo tot leren te komen: aansluiten bij de motivatie, spelvorm inzetten, verwachting aangeven, omgeving structureren of prikkelarmer te maken. Nabijheid of persoonlijk aanspreken is vaak nodig om leren te activeren.

Extra vragen

Heb ik kenmerkend ASS-gedrag geobserveerd?

Heeft de leerling moeite met sociale interactie en communicatie of begrijpen van (verbale en non-verbale) interactie?

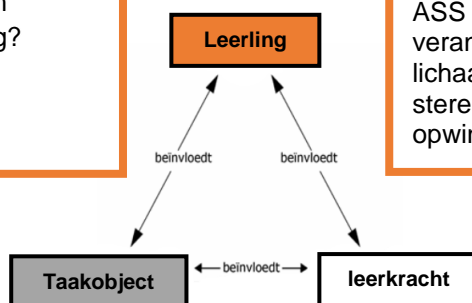
Laat de leerling stereotype bewegingen of repeterende handelingen (fladderen, tenenlopen, dwanggedrag) zien? Heeft de leerling behoefte aan vaste ordening of rituelen? Gaat de leerling volledig op in zijn interesse? Heeft de leerling last van zintuigelijke over- of onderprikkeling?

Heb ik talentvol gedrag geobserveerd?

Laat de leerling talentvol gedrag zien?

- enthousiasme;
- nieuwsgierigheid;
- exploreren en onderzoeken;
- diepte van verwerking, doorzettingsvermogen, redeneren;
- ontlokt ondersteuning
- betrokkenheid
- maakt contact

Let op: talentvol gedrag bij leerlingen met ASS uit zich soms in hele kleine positieve veranderingen in gezichtsuitdrukking of lichaamsactiviteit, maar ook wel groot in stereotype gedrag bij (positieve) opwinding.

Biedt de taak voldoende ruimte?

Lokt de taak exploratie of nieuwsgierigheid uit? Past de taak bij de interesse van de leerling? Kan de leerling zelf sturen op de taak? Van wie moet deze taak of activiteit? Hebben "opvultaken" voor de leerling ook een doel?

Heb ik genoeg ruimte gegeven?

Nadenktijd gegeven? Leerlinggerichte vragen gesteld? Aanmoediging gegeven? Nieuwsgierigheid uitgelokt? Past het leren bij de interesse van de leerling? Even niets gedaan maar geobserveerd? Betrokkenheid waargenomen? Ruimte gegeven voor initiatieven van de leerling?

Biedt de taak voldoende structuur?

Liever samen of alleen uitvoeren? Is de taak voldoende visueel? Zijn de stappen helder? Is een vaste structuur gebruikt? Leidend de tekeningen of inhoud af? Is de informatie in de opdracht of instructie opgedeeld? Is alle informatie relevant en eenduidig?

Heb ik voldoende structuur geboden?

Verwachtingen duidelijk gemaakt? Aangegeven wat er gaat veranderen? Planning visueel gemaakt? Voorspelbaar gedrag vertoond? Taak opgedeeld in stappen? Veranderingen klein gehouden binnen de bekende routine? Context beheersbaar gehouden?

Biedt de taak verschillende mogelijkheden?

Is de taak manipuleerbaar? Kan het op niveau aangepast worden? Is de verwerkingssnelheid aan te passen? Zijn meerdere oplossingen of antwoorden mogelijk? Geeft de taak directe eenduidige en neutrale feedback?

Heb ik flexibele ondersteuning geboden?

Meegeveerd en opgetrokken in een positieve, opwaartse spiraal? Motivatie gebruikt om leerling op te trekken? Gericht op positief en talentvol gedrag? Ruimte en structuur goed afgestemd, in verband met behoefte aan hyperselectie (alles moet perfect lopen) en mogelijk 'aangeleerde' afhankelijkheid? Gecheckt of de leerling de taak begrijpt en gecheckt of de hulp die je biedt werkt?

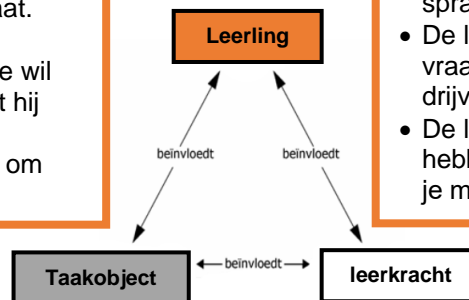
Voorbeelden

Heb ik kenmerkend ASS-gedrag geobserveerd?

- De leerling vraagt de leerkracht om op de tafelkaart een tafel met vier poten te tekenen.
- De leerling verstopt zijn hoofd in zijn handen als de leerkracht gehurkt bij hem zit, hem aankijkt en tegen hem praat.
- De leerling roept: "Nee," als de leerkracht vraagt of de leerling mee wil gaan naar de instructietafel, omdat hij deze 'mededeling' als een keuze beschouwt of ziet als mogelijkheid om contact te maken.

Heb ik talentvol gedrag geobserveerd?

- Tijdens de klassikale uitleg is de blik neutraal, maar wel gefocust op de leerkracht. Wanneer de leerkracht een activerende werkvorm gebruikt verandert de gezichtsuitdrukking: mondhoeken gaan omhoog en de ogen gaan sprankelen.
- De leerling werkt aan een experiment en vraagt hoe het kan dat de olie blijft drijven.
- De leerling vraagt, nadat ze geoefend hebben met een hulpvraag stellen: "Wil je me een tip geven?"

Biedt de taak voldoende ruimte?

- De leerling krijgt een probleem voorgeschoteld. Er is schoolfruit voor groep 5, maar hoe verdelen we dat goed, want de klassen zijn niet even groot? De leerling komt met het voorstel om het fruit te wegen.
- De leerling is gek op paarden. Terwijl de leerlingen moeten wachten totdat iedereen klaar is met de taak, mag zij in haar boek over paarden lezen.

Heb ik genoeg ruimte gegeven?

- De leerkracht geeft de leerling minimaal drie seconden nadenkijktijd.
- De leerkracht stelt de leerlinggerichte vraag: "Leg jij mij eens uit hoe dat werkt" of "Hoe kun je dit aanpakken?" of "Hoe kan dat, denk jij?"
- De leerling staat vanaf een afstandje naar een spel van andere kinderen op het plein te kijken. De leerkracht vraagt: "Wil je graag meedoen?" De leerling knikt. "Wat zou je aan hen kunnen vragen?"

Biedt de taak voldoende structuur?

- De leerkracht deelt de taak op in stukken. Elke deeltaak zit in een aparte bak of map.
- De leerkracht heeft het werkboek voor de leerling gekopieerd en de plaatjes die niet ter zake doen afgedekt.

Heb ik voldoende structuur geboden?

- De leerkracht zegt tegen de leerling: "Ik wil graag dat je over vijf minuten bij mij aan de instructietafel komt."
- De leerkracht geeft met een potlood aan in het schrift waar de leerling moet beginnen.

Biedt de taak verschillende mogelijkheden?

- De leerling krijgt de opdracht om bakjes met lego te vullen, zodat andere leerlingen eigen werelden kunnen bouwen. De leerling doet de lego stenen in bakjes kleur bij kleur. De leerkracht: "Zo kan het ook natuurlijk!" Leerling: "Ja, want anders kan ik het allemaal niet vinden."
- De leerling maakt de verkeersles via de tablet met een quiz waarbij hij direct feedback krijgt. Hij geniet zichtbaar van de momenten dat hij het goed heeft.
- Soms heeft de leerling last van het geluid dat de pennen op het papier maken. Hij mag dan de koptelefoon pakken of op zijn 'stilteplek' in zijn eigen tempo werken.
- De leerling mag samen met een maatje aan begrijpend lezen werken. Op een poster zetten ze de informatie uit de tekst die zij belangrijk vonden. Ze presenteren de poster aan de klas.

Heb ik flexibele ondersteuning geboden?

- De leerkracht zegt: "Wil jij het plaatje aanwijzen?" De leerling roept: "Nee!" en doet zijn oorbeschermers op. Leerkracht: "Geef niks, ik vraag het je straks nog een keer." Bij de tweede keer: "Wil je ze nu aanwijzen?" De leerling loopt naar het bord.
- De leerling kan niet aan het werk. De leerkracht geeft eerst een hint (kijk eens bij je buurman of buurvrouw) en checkt of het werkt, maar de leerling kan nog niet verder. Vervolgens geeft de leerkracht een aanwijzing (kijk eens naar het werk van je buurman). De leerling kan nog steeds niet verder. Tot slot spitst de leerkracht zijn instructie toe: "Als je nu eens aan Jaap vraagt of je even bij hem op het papier mag kijken...". De leerling kijkt. Leerkracht: "Kun je nu verder?"